פרשיות באגרות הראי"ה

הכשרות והשבת ביקבי המושבות

שבט תרס"ז – כסלו תרפ"ג (1907–1922)

13 אגרות

הסיפור, האגרות לפי הסדר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

הסיפור בקצרה

את היקבים הגדולים בראשון לציון ובזכרון יעקב הקים הברון אדמונד דה רוטשילד, ובשנת תרס"ו בקירוב (1906) מסר אותם לידי הכורמים עצמם, שהתאגדו ב"אגודת הכורמים". היין, שנמכר בשם "כרמל", היה ממקורות הפרנסה העיקריים של המושבות. ברחובות הקימו הכורמים בשנת תרס"ז (1907) יקב משלהם.

הרב קוק, רב יפו והמושבות, היה אחראי לכשרות היין, ומשגיח היקב בראשון לציון, הרב יוסף הלוי, פעל מטעמו. האגרות מספרות על המאבקים שלו עם הנהלת היקב, ובעיקר עם המנהל זאב גלוסקין: על שכרו של משגיח הערלה, על שמירת השבת, ועל חביות יין כשר שתוקנו בידי נכרי. ובכל אלה חוזר הרב קוק על אותו עיקרון: כשרות היין היא עניין של "כבודנו הלאומי" (כרך ב', אגרת שמ).

האגרות לפי הסדר

כרך א', אגרת נח: 1. לזאב גלוסקין, מהנהלת יקב ראשון לציון, בט"ז בשבט תרס"ז: היקב עיכב את שכרו של משגיח הערלה, ר' שניאור, בגלל ויכוח מי ישלם אותו. הרב קוק אינו נכנס לסכסוך הכספי, אבל דורש "בדרך רשמי" שהמשגיח ימשיך בעבודתו. הפסח קרוב, והעבודה מתחילה בתלישת פירות הערלה.

"ולא ישארו כרמי ארץ אבותינו חשודים באיסור ערלה"

> כעבור שבועיים שמע הרב קוק שגם ברחובות, שבה נבנה אז יקב חדש, יש בעיה.

כרך א', אגרת סג: 2. לוועד בניין היקב ברחובות, בראש חודש אדר תרס"ז: קבלני הבניין רוצים לבנות את היקב בשבת. אין לזה שום היתר, ואם יעשו כן, "יהי' ערעור גדול על היקב".

"שמעתי שמקבלי בנין היקב חפצים לבנות בשבת. והנני למחות ע"ז בכל תוקף"

> בינתיים חזר גלוסקין ושלח לרב קוק צ'ק להוצאות ההשגחה. הרב קוק החזיר אותו: "איני רגיל בעניני כספים". גם להצעה לסמוך על משגיחים מתנדבים מן המושבות לא הסכים, כי "ההשגחה צריכה לעבודה וטורח גדול" (כרך א', אגרת סה).

כרך א', אגרת סו: 3. לגלוסקין, בח' באדר: הכורמים רוצים לסלק את ר' שניאור. הרב קוק אינו מסכים, כל עוד לא נקבע סדר השגחה אחר. בפנקס של ר' שניאור רשומות כל הנטיעות, ובלעדיו "כל הכרמים בכלל אינם מוחזקים בכשרות". והרב קוק עצמו לא יחפש משגיחים וישלם להם: "אינני איש של כספים ועסקי ממון כלל".

"לא לכורמים המשפט להתערב בעניני איסור והיתר"

כרך א', אגרת עד: 4. למנהלי היקב בראשון לציון, בתרס"ז: ההסדר שנקבע. ר' שניאור יביא את ספרי הרישום של הנטיעות להנהלת היקב דרך משגיח היקב, הרב יוסף הלוי; היקב ימסור לו העתק מאושר; שכרו לשנה זו עשרים וחמישה נפוליון; והשגחתו היא רק על הכרמים שיש להם קשר ליקב.

"הנני בזה להודיע לכבודם את אשר נגמר אצלינו ע"ד יחושם אל הר' שניאור משגיח הערלה"

כרך א', אגרת קטו: 5. לגלוסקין, בי"ד באדר ראשון תרס"ח: שני פועלים ביקב נחשדו, "בחשד שיש בו ממש", בחילול שבת בפרהסיה. הרב קוק הורה למשגיח להרחיק אותם עד שיבורר הדבר בעדים. ועוד: על היקב להודיע רשמית שהוא מקפיד על השבת, גם מטעם מסחרי ולשם כבודו. ובכל הצער, הרב קוק מקווה ש"הדור הצעיר" ישוב "לקדש את קדוש ישראל ואת קדשיו".

"ראוי להודיע באופן רשמי, מטעם משרד היקב, את גדולת ערכה של הקפידא ע"ד חלול שבת"

כרך א', אגרת קס: 6. קול קורא לרבני ישראל ולראשי הקהילות בגולה, בתרס"ח: הישוב המעשי בארץ נשען בראש ובראשונה על מכירת היין. בירושלים נוסדה אגודת "שומרי תורה", שבונה תלמודי תורה במושבות, ונוסף לזה קנתה כרם במושבה רחובות ויקב "לעשיית יין וקוניאק בתכלית הכשרות". הרב קוק קורא לגדולי ישראל ולנדיבים לחזק את האגודה, ולקנות את היין שלה.

"ולקנות את היין המשובח, שזכרו כיין לבנון"

> שנתיים אחר כך, בחורף תר"ע, הגיעה לרב קוק תלונה חמורה.

כרך א', אגרת רסט: 7. לגלוסקין, בכ"ז בשבט תר"ע: נוסע מוורשה, שהפליג באונייה לאודסה, כתב שחבתן נכרי תיקן על האונייה את חביות היין הכשר של ראשון לציון שנתקלקלו, והגויים שבאונייה שתו מן היין. הרב קוק דורש לאסור על כל נכרי לגשת לחביות, לקנוס את האחראי, וכפי ששמע מדובר בפקיד המשלוח, ולברר איך לתקן את העבר.

"למקרא המכתב חשכו עיני"

כרך א', אגרת רע: 8. למשגיח היקב, הרב יוסף הלוי, באותו יום: הרב קוק שלח לקרוא לבעל המלאכה של היקב, והוא אישר שעל האונייה השנייה עבד בעל מלאכה נכרי. הרב קוק מבקש לדעת מי האשם, איך למנוע מכשול כזה להבא, ולאן נשלחו החביות.

"משמועה זו נהפכו עלי צירי, ולא עצרתי כח"

כרך א', אגרת רעא: 9. למנהלי "כרמל" באודסה, בראש חודש אדר ראשון: אומן נכרי תיקן בטעות כמה מחביות היין הכשר שנשלחו לאודסה. חביות שיש בהן סימני תיקון לא יימכרו ליהודים כיין כשר. הרב קוק שואל גם מי השומר בבית המכס, שנכרים לא יגעו ביין כשפותחים אותו, ומי הרב שממשיך את ההשגחה באודסה.

"לא ימכרו אותן לישראל בתור יין כשר"

> הרב יוסף הלוי הרגיע מעט את הרב קוק: אולי היין המדובר נשלח לגויים. הרב קוק השיב שעל העבר צריך "להכנס בפרצה דחוקה", אבל להבא נדרשת "שמירה יתירה ואזהרה רבה" (כרך א', אגרת רעו), וחזר והזהיר את גלוסקין ואת מאירוביץ (כרך א', אגרת רעה).

כרך א', אגרת רפא: 10. להנהלת יקב ראשון לציון, בי"ט באדר ראשון תר"ע: הבירור העלה שהייתה התרשלות. הזכות היחידה היא שהפקידים הבחינו מדעתם "בין תיקון לתיקון", אבל זו הוראה "שאינן נתנות כ"א למורה מובהק". הרב קוק מבקש להזהיר את הפקידים שנכרי לא יגש לחביות היין הכשר "כלל ועיקר".

"ההתנצלות היא קלושה מאד"

כרך ב', אגרת שמ: 11. לגלוסקין, בכ"ה במרחשוון תרע"א: שוב תלונה על מגע נכרי ביין הכשר, ותלונה מפורטת על סוכן של היקב שמחלל שבת. ועוד: מר לוינסקי, שהיה ערובה לכשרות במשרד באודסה, נפטר, והרב קוק מבקש אישור רשמי מרב באודסה שהכשרות נשמרת. בהערה מצרף הרב קוק מטבע, כדי שגלוסקין יקנה לכהן את המתנות שהיקב חייב בהן, "זכר למקדש".

"שקשור בהם לא מעט מכבודנו הלאומי"

> בשנות המלחמה נתקע הרב קוק באירופה. כשחזר לארץ, כבר כרבה של ירושלים, נמשכה ההתכתבות עם הרב יוסף הלוי.

כרך ד', אגרת אעה: 12. לרב יוסף הלוי, בט"ו בכסלו תרפ"א: בגלל "השערוריות שהיו ביקב" דחה הרב קוק את מכתבו לגלוסקין, ועכשיו הוא מצרף אותו. צריך לטכס עצה איך להרחיק מתעשיית היין את המחללים שבת בפרהסיה. הרב קוק מבקש תשובה מפורטת "בין במה שנוגע ליהודה, ובין במה שנוגע להגליל".

"צריכים אנחנו עצה ע"ד ההרחקה מתעשית היין, של אלה המחללים שבת בפרהסיא, בלא שום ויתור"

> באותן שנים עסק הרב קוק גם בשאלת תרומת המעשר מן היין: כדי שלא תלך לאיבוד, מפיקים ממנה כוהל, שהכוהנים רשאים להשתמש בו (כרך ד', אגרת אנב; כרך ד', אגרת אקכה).

כרך ד', אגרת אקנ: 13. לרב יוסף הלוי בראשון לציון, מירושלים, בי"ז בכסלו תרפ"ג: הרב קוק מודה על "הבשורה-הטובה": ענייני המעשרות ביקבים הוסדרו בלי שאלות.

"על הבשורה-הטובה שנסדרו, ב"ה, עניני מעשרות היקבים מבלי שום שאלות"

מה מלמדת הפרשה

כשרות היין היא כבוד הארץ. כשרות היין קשורה "לא מעט מכבודנו הלאומי, וכבוד העסק שהוא אחד מעורקי החיים החשובים של ישובנו" (כרך ב', אגרת שמ).

ההוראה בידי מורי ההוראה. "לא לכורמים המשפט להתערב בעניני איסור והיתר" (כרך א', אגרת סו); ההבחנה "בין תיקון לתיקון" היא הוראה "שאינן נתנות כ"א למורה מובהק" (כרך א', אגרת רפא).

הרב אינו איש של כספים. "אינני איש של כספים ועסקי ממון כלל" (כרך א', אגרת סו).

תקווה לדור הצעיר. גם בצער על חילול השבת, הרב קוק מקווה ש"מהר ישוב וניחם גם העם ההומה, הדור הצעיר, לקדש את קדוש ישראל ואת קדשיו" (כרך א', אגרת קטו).

נוסח האגרות – עם ביאור

13 האגרות שבפרשה, לפי הסדר, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות:
בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת נח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ז שבט תרס"ז - יפו **נמען:** מר זאב גלוסקין (הנהלת יקב ראשון לציון)

הרב קוק דורש לשלם למשגיח ר' שניאור את שכרו, ומבקש שהמשגיח ימשיך בתפקידו כדי שכרמי ארץ ישראל לא יהיו חשודים באיסור ערלה, במיוחד לקראת הכנות הפסח.

עיקרי הדברים

- השגחת ערלה ביקבים.
- שכר המשגיח.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ט"ז שבט תרס"ז[4].

לכבוד האדון המרומם מר זאב גלוסקין [מנהל חברת "כרמל", שמכרה את יין המושבות] נ"י[5], שלו'[6].

הנני בזה עוד הפעם להיות כמזכיר לכבוד אדוני, שהכרח הוא לשלם להמשגיח הר' שניאור את שכרו בעבר. וע"ד[7] המשטר על להבא, צריכים לדרש הנוגעים בדבר בד"ת[8], או שיגמרו ביניהם לבין עצמם, איך לחלק ביניהם את התשלומין. אבל מה שנוגע לתעודת הכשרות, אינני יכול לחפוץ לדעת מסכסוכי הממונות שיש בשכר המשגיח. אנכי דורש בדרך רשמי, שהמשגיח יעמד על משמרתו, ולא ישארו כרמי ארץ אבותינו חשודים באיסור ערלה, [פירות העץ בשלוש השנים הראשונות לנטיעתו אסורים באכילה ובהנאה (ויקרא יט, כג)] - שהוא אסור אפילו בהנאה, - לעיני כל ישראל, שתורת אלקים ומצותיו חביבה עליהם כנפשם. פגם זה אינני יכול להניח שיפול, אפילו על משך זמן קצר, על נחלת ד' באה"ק[9]. ואם יניח המשגיח את ידו מעבודתו, בשביל מניעת שכרו, ביחוד במשך הזמן הקרוב לפרס הפסח, [לזמן שלפני פסח] שהעבודה מתחלת בתלישת הערלה ובירורה, [תלישת פרחי הגפנים שבשנות הערלה, כדי שלא יתערבו ענביהם עם ענבי הכרמים המותרים] תוכל להולד מזה חלילה מבוכה נוראה מאד. יראה כבודו שאני כותב דברי אלה בדמי לבבי, [בכאב לבי] ויחוס נא להרגיע רוחי הסוער ונכאב בתשובתו הרוממה, שאקוה שתשיב לי מנוחת נפשי.

ברגשי כבוד וברכת ד' מציון

הק' אברהם יצחק הכהן קוק הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5. נ"י - נרו יאיר
6. שלו' - שלום
7. וע"ד - ועל דבר
8. בד"ת - בדברי תורה
9. באה"ק - בארץ הקודש

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת סג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ר"ח אדר תרס"ז - יפו **נמען:** ועד בניין היקב ברחובות

הרב קוק מוחה בתוקף על הכוונה לבנות את היקב בשבת, ומזהיר שגם בדיעבד יהיה בכך ערעור על היקב.

עיקרי הדברים

- שמירת שבת בבנייה.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ראש חדש אדר תרס"ז[4].

לכבוד ועד המועצה לבנין היקב ברחובות ת"ו, שלו[5] וברכה.

שמעתי שמקבלי בנין היקב חפצים לבנות בשבת. והנני למחות ע"ז[6] בכל תוקף, כי אין ע"ז שום היתר כלל, ואפילו בדיעבד אם ח"ו[7] יעברו ע"ז יהי'[8] ערעור גדול על היקב בשביל זה. והנני בזה מעוררם לטובתם באמת, שימנעו אותם מחילול ש"ק[9]. והשי"ת[10] יצוה ברכתו עליהם ועל אדמת קדשנו בכלל.

ברגשי כבוד וברכה,

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5. שלו' - שלום
6. ע"ז - על זה
7. ח"ו - חס ושלום
8. יהי' - יהיה
9. ש"ק - שבת קודש
10. והשי"ת - והשם יתברך

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת סו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ח' אדר תרס"ז - יפו **נמען:** מר זאב גלוסקין

הרב קוק מסרב בתוקף לסילוק המשגיח ר' שניאור לפני שיוקם סדר השגחה אחר, וקובע שלא לכורמים לפסוק בענייני איסור והיתר. הרב קוק מבקש להחזיר את הצ'ק בשליח, ומזהיר שבלי הפנקס של המשגיח כל הכרמים יהיו בספק ערלה.

עיקרי הדברים

- סמכות הרבנות בכשרות.
- איסור ערלה בכרמי ארץ ישראל.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ח' אדר תרס"ז[4].

לכ'[5] האדון הנעלה מר זאב גלוסקין נ"י[6], שלו'[7].

הגיעני מכתבו הנכבד.

אינני מסכים על סילוקו של הר' שניאור בשום אופן, עכשו טרם שנוסד סדר של השגחה בטוחה אחרת, וטרם שאני יודע איך יוסד הענין. לא לכורמים המשפט להתערב בעניני איסור והיתר, כ"א[8] לעומדים ומיוחדים ע"ז[9].

שאהי'[10] אנכי המחפש את המשגיחים, והעוסק בתשלומין שלהם, זה הוא דבר שא"א[11]. אפילו ליום א'. אינני איש של כספים ועסקי ממון כלל. ע"כ[12] יטיב נא כבודו להודיעני, איך לשלח בחזרה לידו את הטשיק, ע"י[13] איש בטוח, כי איני חפץ לשלחו ע"י פאסט. [דואר]

הנני שונה בזה לכבודו את האמת המרה, שאם יעמד הר' שניאור בסילוקו, ומשגיחים אחרים א"א[14] שיסודרו בלא סיוע שלו כלל, כי יסוד הידיעה של נטיעות הערלה בנוי הוא ע"פ[15] רשימות הפנקס שתחת ידו, אז כל הכרמים בכלל אינם מוחזקים בכשרות, וחלילה חלילה לנו להביא את כרמי ארץ-אבותינו למצב השפל הזה, שיהי'[16] איסור ספק ערלה רביע עלייהו. [שיהיה מוטל עליהם חשש של איסור ערלה (ארמית: "רביע עלייהו" – רובץ עליהם)]

הנני חותם ובלבבי אש יגון נורא יוקדת, אך זיק תקוה זורחת, כי נוכל לתקן עוד בעזרת צור ישראל, אשר עיניו בארץ חמדה.

ברגשי כבוד וברכה,

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש

3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5. לכ' - לכבוד
6. נ"י - נרו יאיר
7. שלו' - שלום
8. כ"א - כי אם
9. ע"ז - על זה
10. שאהי' - שאהיה
11. שא"א - שאי אפשר
12. ע"כ - על כן
13. ע"י - על ידי
14. א"א - אי אפשר
15. ע"פ - על פי
16. שיהי' - שיהיה

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת עד

תמצית האגרת

תאריך ומקום: (תרס"ז) - יפו **נמען:** מנהלי היקב בראשון לציון

הרב קוק מודיע על הסדר שנקבע עם משגיח הערלה ר' שניאור: הוא ימסור את ספרי הרישום של הנטיעות דרך הרב יוסף הלוי, היקב ימסור לו העתק מאושר, ושכרו לשנה זו יהיה עשרים וחמישה נפוליון בשני תשלומים. עליו מוטלת ההשגחה רק על כרמים הקשורים ליקב, ואחרי ניסן תרס"ח לא תהיה לו תביעה על היקב.

עיקרי הדברים

- הסדר השגחת ערלה ביקב.
- פשרה בין המשגיח ליקב.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]

לכבוד האדונים הנכבדים מנהלי היקב בראשון לציון ת"ו[2], שלו'[3].

הנני בזה להודיע לכבודם את אשר נגמר אצלינו ע"ד[4] יחושם אל הר' שניאור משגיח הערלה. [המשגיח על איסור ערלה, פירות שלוש השנים הראשונות לנטיעה, בכרמי ראשון לציון]

א) הר"ש[5] מחוייב להביא את ספרי הרישום של הנטיעות לפקידות היקב, ע"י[6] הרב ר'[7] יוסף הלוי, משגיח היקב. ב) פקידות היקב מחוייבת למסור ליד ה"ר[8] שניאור העתקה מדוייקת, מאושרת ע"י הר"י[9] הלוי, מספרי הרישום. ג) בעד הכרמים שיתחיל בעבודה, כל זמן שעוד לא נגמרה העתקה משוכללת, יהיו הספרים המקוריים עצמם ביד הר"ש.

ד) שכירותו של הר"ש על שנה זו, מניסן העבר עד ניסן תרס"ח[10] הבע"ל[11], הוא עשרים וחמשה נאפ'. [עשרים וחמישה נפוליאונים, מטבע זהב צרפתי] מזה יקבל עשרה נאפ' כעת, וחמשה-עשר הנותרים בחודש תשרי הבעל"ט[12]. ה) על הר"ש מוטלת ההשגחה על כל הכרמים שיש לבעליהם איזה יחש להיקב, ולא יותר מזה. ו) אחר הזמן של ר"ח ניסן תרס"ח[13] הבע"ל אין להה"ר[14] שניאור עוד שום תביעה על היקב, ולא רשות לעכב את ספרי הרישום, אם ימצאו אז תח"י[15], [תחת ידו] כ"א[16] למוסרם להיקב ע"י הרב ר"י הלוי.

והנני מוצא לנכון להודיע לכבודם החלטתי זאת.

ברגשי כבוד וברכת ד' מציון.

הק' אברהם יצחק הכהן קוק הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. ת"ו - תבנה ותכונן
3. שלו' - שלום

4. ע"ד - על דבר
5. הר"ש - הרב רבי שם שמתחיל באות ש (כגון שמואל / שלמה / שמעון / שמחה / שאול) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
6. ע"י - על ידי
7. ר' - רבי
8. ה"ר - הרב רבי
9. הר"י - הרב רבי שם שמתחיל באות י (כגון יעקב / יצחק / יוסף / יהודה / ישראל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
10. תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
11. הבע"ל - הבא עלינו
12. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
13. תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
14. לה"ר - לשון הרע
15. תח"י - תחת ידי
16. כ"א - כי אם

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קטו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ד אדר ראשון תרס"ח - יפו **נמען:** ר' זאב גלוסקין (מנהל יקב ראשון לציון)

שני פועלים ביקב נחשדו בחילול שבת בפרהסיא. הרב קוק הורה למשגיח להרחיקם עד בירור הדבר בעדים, ומבקש ממנהל היקב להודיע רשמית שהיקב מקפיד על שמירת שבת, גם מטעמי מסחר ושמירת כבודו. הרב קוק מביע צער על הבורות והכפירה, ותקווה שהדור הצעיר ישוב לקדש את הקודש.

עיקרי הדברים

- חילול שבת בפרהסיא ביקב.
- הרחקה עד בירור בעדים.
- דרישה להודעה רשמית על שמירת שבת ביקב.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"ד אד"ר[4] תרס"ח[5].

אדון חביב ורב פעלים מר זאב גלוסקין נ"י[6], שלו'[7] וברכה. ברוך אתה בבאך [דברים כח, ו]

היום שמעתי, ששני פועלים מן היקב נחשדו, בחשד שיש בו ממש, [בחשד שיש לו בסיס] בחילול ש"ק[8] באופן בולט. והנה על המשגיח הרב ר' יוסף נ"י הטלתי, שירחיק אותם מן היקב, עד שיבורר הדבר בפני ע"י[9] עדים, ועד שיתוקן הדבר על להבא.[10]

את לב כבודו אעיר, שראוי להודיע באופן רשמי, מטעם משרד היקב, את גדולת ערכה של הקפידא ע"ד[11] חלול שבת, מטעם המסחרי ושמירת הכבוד של היקב בכלל. פצע לבבנו עמוק הוא ואנוש [על פי ירמיהו ל, יב] מאד, כי לנשמת חיי אומתנו, פה בארץ אבות, אנו צריכים לכחות צדדיים לרשם ערכה, [לכוחות חיצוניים, כמו השיקול המסחרי, כדי להטביע את ערכה של השבת] והד קול ד' של ברית ואות לדורות עולם [השבת, שנקראה "ברית עולם" ו"אות" (שמות לא, טז-יז)] לא נשמע מפני המונה הגס והחצוף של הבורות והכפירה הגסה והמנוולת. אמנם נפשי המשתוחחת [נפשי העצובה (תהלים מב, ו)] תנחם כי עת השכרון לא יארך, [כי זמן השכרות, של התנכרות לתורה, לא יימשך] ומהר ישוב וניחם גם העם ההומה, הדור הצעיר, לקדש את קדוש ישראל ואת קדשיו, ורוח ד' תניחנו [ישעיהו סג, יד] להאיר פניו אליו, לנטע אותו על אדמת חבלו, [על אדמת נחלתו] בעצם טל חייו אשר מן הקודש והמקדש המה יוצאים.

הנני מחכה לתשובת אדוני הנכבדה ע"ד תיקון המאורע.

בכבוד וידידות,

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן

4. אד"ר - אדר ראשון
5. תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
6. נ"י - נרו יאיר
7. שלו' - שלום
8. ש"ק - שבת קודש
9. ר' - רבי
10. ע"י - על ידי
11. ע"ד - על דבר

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קס

תמצית האגרת

תאריך ומקום: (תרס"ח, יפו) **נמען:** רבני ישראל וראשי הקהילות בגולה

הישוב המעשי בארץ נשען על מכירת היין, אבל עשירים יראי שמים אינם קונים את יין ארץ ישראל. בשנה שעברה נעקרו כרמים בגלל משבר המכירה. הרב קוק קורא לגדולי ישראל לעודד את קניית היין המשובח של הארץ, לחזק את הבונים ולקשר את העם לישוב החדש.

עיקרי הדברים

- יין ארץ ישראל - יסוד הפרנסה בישוב.
- משבר המכירה ועקירת כרמים.
- קריאה לקנות יין מן הארץ.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1].

לכבוד ראשי אלפי ישראל, גבורי כח וגבורה, עוטי אורה, הרבנים הגאונים שרי תורה, רועי ישראל, הצדיקים הקדושים, מנהלי שה פזורה [על פי ירמיהו נ, יז: "שה פזורה ישראל"] אסירי התקוה הקשורים בחבלי אהבת עולם לארץ חמדה, מתאנחים ובוכים על שוממותיה ומצפים לאורה ושמחים בתנחומותיה, יברכם ד' מציון ובירושלים ינוחמו, [על פי תהלים קכח, ה וישעיהו סו, יג] ויזכו מהרה לראות בתפארת עזה ורוממות קרנה בימין ד' רוממה.

שנים לעשרות עברו מאז הוחל ישוב מעשי להתגבר בארצנו הקדושה, ותחת אשר מני-אז היה כל יסוד מושב אחב"י[2] על אדמת הקודש בחורבנה נתמך על צדקת נדבות עם ד', אשר זכרון ציון וירושלים חקוק כחותם על לוח לבבם, והם שלחו את מתנות ידם, לכלכל בהם את היושבים לפני ד', שהיו מעולם יושבים בקדושה על אדמת הקודש, מנייהו מלכי רבנן, [מהם מלכים, כלומר רבנים ("מאן מלכי – רבנן", גיטין סב)] גאוני-עולם וצדיקי-אמת, קדושים וטהורים, נוראים כמלאכי ד', ומנייהו לומדי הוגי תורה, ת"ח[3] הגונים, איש כפי ערכו, ועליהם נלוו המוני-עם עניים ודלים, אבל כולם כאחד ישבו בקדושת אמונת אמן, ולבם וידם מלאו לד', לשאת רנה ותפילה בעד אחיהם שבגולה, הנקשרים בהם ועל ידם לקדושת הדר ארץ הקודש מקום בית חיינו, הנה בימים האחרונים מאת ד' היתה זאת, ורוח חדש בא מירכתי-ארץ, [תנועת "חיבת ציון", שקמה ברוסיה בשנות התר"ם] וחבת ציון ואהבת אה"ק[4], אשר היתה רפודה בקדושה וטהרה, לקחה לה גם-כן דרך-חול ע"י[5] אנשי-מעשה, אשר החלו לעסוק בבניינה, וע"פ[6] התנועה הזאת, אשר היא נודעת למדי לרבת בני עמנו, נתוספו דיורים רבים מאחינו מפזורי הגולה, ומושבות וקהילות נתישבו באה"ק[7], עובדי-אדמה ואכרים, ועוסקים בכל מעשה ומלאכת יד נתרבו. והנה אף שזה הישוב המעשי גם הוא היה מאז וגם עתה זקוק לתמיכות ונדבות, לעזרו ולסעדו, מ"מ[8] עיקר יסודו היה על ההשתדלות של מחבבי אה"ק וחפצים בבנינה, שירבו פעלים לתוצאות הארץ למכירת היין, [יין מיקבי המושבות, שהיה ענף הפרנסה העיקרי שלהן] העומד בראש לכל מקורי הפרנסה, שהרחבת ישוב אה"ק נשען עליהם,

וליתר תוצאות אה"ק, הנותנת פריה וטובה ב"ה גם בשוממותה וחרבנה. והנה הישוב הזה המחודש, וההשתדלות הנמרצה להגדילו ולהרחיבו, היה ראוי לטול חלק בראש אצל כל גדולי עם ד', אצל כל אדירים בעם, אצל כל הצדיקים הקדושים, רועי צאן מרעיתם באור קדושת חסידותם וצדקתם, ואצל כל גאוני יעקב אשר עיני כל ישראל עליהם ליחל לדברי קדשם, והיה ראוי הדבר להקיף את כל נאות יעקב, וביחוד ממכר היין, שהוא ראש המוסדים לבנין הארץ במצבה החדש, היה ראוי להיות הולך ומתרחב, וכל עדת ישראל בכל תפוצות הגולה היה ראוי שיפנו לקנות רק היין הטוב של אה"ק, העבוּדה בידי בניה, הבאים אליה מכל קצוי תבל. אבל לדאבון לבבנו לא כאשר תשאל לבנו כן הוא, ורבים מעשירי עם ד' יראי ד' וחושבי שמו, אשר אם היו פונים תמיד להדר לכל שימושי ביתם יין של אה"ק היו מזכים בזה את בנין א"י[9], והיו מתוספים על ידם כרמים רבים ומושבות חדשות, ודיורים של אחב"י על אדמת הקודש, הנם מושכים את ידיהם מהיין הזה, שהוא ג"כ[10] ב"ה עולה בטעמו ובכל תכונותיו, במדרגה טובה והדורה מאד להתפאר. ואנחנו נדע נאמנה, כי רבים וכן שלמים מצטערים ע"ז[11] מאד, ואין לאל ידם להושיע, ביחוד גדל הכאב מאד בשנה העברה, שכ"כ[12] הגיע המשבר של מניעת מכירת היין, עד שלדאבון לבנו הגיע העת לעקור נטוע, וכרמים רבים נעקרו, אחרי אשר נטעו גם שורשו, מאין תקוה לבעליהם למכור את יינם, המחזה נורא היה ופולח לב. אמנם הסבה הפנימית של מיעוט הקישור של כללות עם ד' לחבת הקודש של הישוב החדש, שעל ידה בא המעמד המעציב הזה, שאנו חייבים להתאמץ בכל עז כחנו לתקנו, ולחזור ולקשר את כל עדת עם ד' לחבת הקודש בעומק לב ונפש, למען יקחו כולם, ע"פ[13] ראשי אלפי ורבבות ישראל, את חלקם בבנין אה"ק ע"י בניה, בני מלך ישראל וגואלו ב"ה, אשר הנם הולכים ונקבצים אליה, - הוא מפני שהקישור הפנימי האמיתי של עם ד' לאדמת קודש עומד הוא כולו בקדושה, בקדושת שם השם יתברך ואור קדושת חבת תוה"ק[14], בקדושת אמונת אמן ואהבת אמת לתורתו ומצותיו, לעשות אותן על האדמה אשר נתן ד' לאבותינו מעולם. וכאשר אלה אנשי-המעשה, אשר בימים האחרונים עסקו בבנין הישוב, לא ידעו את רוממות העיקר הגדול הזה, ופנו להם לדרכי חול, וחפצו להתוות על הישוב החדש תו החול, תחת הקדושה העליונה השורה עליו באמת מקדושת ארץ הקודש, רעיון החול של המנהיגים פעל ביחוד על דרכי החינוך, שתחת קדושת אמונת אמן ואור תורה ויראת ד' טהורה, הראויה להיות מושפעת על ילדי צאן קדשים בכל מקום שהם, ובמדה יותר מאירה ורוממה בהר קודש ד' וחבל נחלתו, ע"י חינוך ע"י מורי-תורה מובהקים, מלאים בתורה יראה ואמונה שלמה, נוסדו בתי-ספר בצורה של חולין, וממילא הקדושה העליונה נפגמת, ורוח ד' המאיר על אויר ארץ הקודש אינינו מתגלה, ע"י טמטום הלב של הדרכים החדשים, שהמה צמח לא יעשה קמח, [על פי הושע ח, ז] וכל רוח וחיל אין בהם. ועם ד' מרחוק הרגיש את כל אלה, וגדולי האומה צפו ממרחק את כל זה, ע"כ[15] באה ההתרשלות הנוראה מהחזקת היד של הישוב החדש, וע"י[16] נפילת הרוח נפל ג"כ ערך החבה לתוצאות הארץ, וביחוד להיין של אה"ק, אפילו להמשומר והמושגח יפה בכשרות כראוי גרם רפיון-הרוח מניעה גדולה למכירתו, וממנו תוצאות למניעת התעלות מצב הישוב החדש, שראוי להיות באמת אהוב וחביב ונחמד לכל עם ד' הגוי כולו.

והנה לכל זמן, ועת לכל חפץ, [על פי קהלת ג, א] ומאת ד' היתה זאת, שיגלה ויראה בימינו פתח תקוה, ואור ישועה כפולה רוחנית וחמרית לעם ד' יושבי אה"ק והמתישבים עליה, כי ראה ד' בעני עמו ויחמול

על ארצו, להשיב להישוב החדש את הודו וכבודו אשר גלה ממנו. כי נתעוררו בימים האחרונים בכינוס לצדיקים, ובעיר עז לנו ירושלים עה"ק[17] ת"ו[18] נוסדו יחדיו גדולי ישראל צדיקים וגאונים, ועמהם נדיבים מלאי אור תורה ויראת ד' טהורה, וימתיקו סוד להרים דגל בשם ד' לרומם את קרן הישוב החדש, להחיותו בחיים של קדושת אמונה טהורה ותמימה, בשלהבת אש קודש מאור ד' ותורתו. הם אך החלו לעשות ודי יצא לקראתם, ועין בעין הננו רואים כי אך זה הוא הדרך לבנין ארץ חמדה, ע"י הדר קדושתה ואור תורת ד' ואמונתו יתי'[19], והם בונים ומצליחים ב"ה. ועתה כבר בנתה ויסדה האגודה הגדולה והקדושה הזאת בתי תלמוד תורה בכמה מושבות, ברוח ד' הנאמן באור תורת אמת ויראת שמים אמתית, והדברים הולכים ומאירים. ואך רב עוד הדרך, האגודה הקדושה הזאת, אגדת "שומרי תורה", [אגודה שהקימו גדולי ירושלים, שייסדה תלמודי תורה במושבות; ראו גם (כרך א', אגרת קיח)] צריכה להיות מעוטרת עושר וכבוד, כדי להרים בכבוד קרן התורה ויראה על אדמת הקודש, להשיב להישוב החדש את אור כבודו בלב כל אחינו עם ד' כולו, וע"י החבה יתרבה קשר הקדושה, והפעולה לתוצאות סחר אדמת הקודש, ולכל מעשה התרחבות ישוב אה"ק, תגדל משנה לשנה. והנה כבר הכין ד' את האגודה הקדושה ורצה את מעשיה, וקנתה לה נכסים גני חמד ופרדסים עושי פרי תפוחי-זהב ושקדים, ונוסף לזה נפל חלקה בנעימים [על פי תהלים טז, ו] בכרם חמד במושבה רחובות, ורכשה לה יקב הדר ומפאר לעשיית יין וקוניאק בתכלית הכשרות, כראוי לחבת הקודש של יין אה"ק, ב"ה ענוד בכל פארו והדרו בתפארת קדושתו באור לבת אש קדושת אמת, כראוי למעשיהם של צדיקים בוני ארץ חמדה באמת.

ע"כ נקוה לשמו יתי', כי יהי'[20] עלינו נועמו, וכל רבי המשרה וגדולי המפעל בעם ד' ישובו לחבת קדושת ארץ חמדה בישובה החדש ההולך ומאיר באורה של תורה וקדושה נאמנה, ויחזק את ידי הבונים ויגבירו חילם לעבודה בקודש, להרבות הישוב והבנין באה"ק. כי עינינו הרואות, כי יד ד' נוהגת בנו להשריש הכל סוף-כל-סוף בקדושת אמת, כראוי לארץ אשר ד' דורש אותה תמיד, [על פי דברים יא, יב] ובכל לב יעמדו לימיננו גדולי ישראל וכל נדיבי עמו, להרים קרן האגודה הקדושה ולקנות את היין המשובח, שזכרו כיין לבנון המלבין עונותיהן של ישראל, [על פי הושע יד, ח ("זכרו כיין לבנון") ויומא לט ("למה נקרא שמו לבנון – שמלבין עונותיהם של ישראל")] בזכות קדושת תורת ארץ ישראל ויסוד ישובה בקדושת השם יתי', אשר שמו הגדול נקרא על עמו ועל נחלתו.

והבוחר בארץ חמדה ירים נס לגויים ונדחי ישראל יכנס מארבע כנפות הארץ, [על פי ישעיהו יא, יב] ורעה בשן וגלעד כימי עולם, [על פי מיכה ז, יד] ויחיש לנו אורו וישעו בבא לציון גואל [על פי ישעיהו נט, כ] בב"א[21].

כעתירת אסיר התקוה לציון ומקראיה, מתענג על זיו הדרה ומתאנח על חרבותיה ושוממותה, מצפה לאורה וישעה ברוח ד' על עמו וארצו,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

עבד לעם קדוש על אדמת הקדש פה עה"ק יפו והמושבות תובב"א[22].

(עה"ק יפו ת"ו, תרסח). [(1908)]

---

1. ב"ה - ברוך השם

2. אחב"י - אחינו בני ישראל
3. ת"ח - תלמידי חכמים
4. אה"ק - ארץ הקודש
5. ע"י - על ידי
6. וע"פ - ועל פי
7. באה"ק - בארץ הקודש
8. מ"מ - מכל מקום
9. א"י - ארץ ישראל
10. ג"כ - גם כן
11. ע"ז - על זה
12. שכ"כ - שכל כך
13. ע"פ - על פי
14. תוה"ק - תורתנו הקדושה
15. ע"כ - על כן
16. וע"י - ועל ידי
17. עה"ק - עיר הקודש
18. ת"ו - תבנה ותכונן
19. יתי - יתברך
20. יהי' - יהיה
21. בב"א - במהרה בימינו אמן
22. תובב"א - תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת רסט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ז שבט תר"ע - יפו **נמען:** ר' זאב גלוסקין

נוסע על אונייה לאודסה התלונן שחבתן נכרי תיקן את חביות היין הכשר של ראשון לציון, והגויים שתו ממנו. הרב קוק דורש לאסור על נכרים לגשת לחביות, לקנוס את האחראי, ולברר איך לתקן את העבר.

עיקרי הדברים

- תקלה בכשרות יין ראשון לציון.
- איסור מגע נכרי בחביות.
- קנס לאחראי.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1] עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ז שבט תרע"ן.

אדון חביב ומאד נעלה מר זאב גלוסקין נ"י[4], שלו'[5] וברכה.

הגיעני מכתב מאיש ווארשא, [מאדם מוורשה] שישב על האני' ההולכת לאדעסס, [שהפליגה לאודסה] בשבוע פרשה יתרו העבר, בו כתובה קובלנא על כשרות היין דראל"צ[6], [היין של ראשון לציון] באשר חביתן נכרי [פועל] [נכרי שמתקן חביות; יין שנגע בו נכרי אסור, משום "יין נסך"] תקן את החביות המקולקלות, והגויים שבאני' שתו מן היין הכשר שלנו. למקרא המכתב חשכו עיני. מה זה הי'[7] לנו. בלב מלא דאבון הנני כותב לכבודו, שמהר יראה נא לתקן את המעוות, ויתן צו שלא יהין עוד שום נכרי לגשת לתיקון החביות של היין הכשר. והגורם לזה, אם בעצלותו או בקלות דעתו, מוכרח הוא להקנס, כפי מה ששמעתי אשם בזה האקספדיטר. [האחראי על המשלוח] ידע נא כבודו, שמקרה איום זה א"א[8] לעבור עליו בשתיקה. והננו צריכים לחקור ג"כ[9] איך לתקן את העבר, בין מה שנוגע לד"ת[10] ובין מה שנוגע להסיר לעז [להסיר דיבה] מכשרות היין.

בכבוד וברכה נאמנה,

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. נ"י - נרו יאיר
5. שלו' - שלום
6. דראל"צ - דראשון לציון
7. הי' - היה
8. א"א - אי אפשר
9. ג"כ - גם כן
10. לד"ת - לדברי תורה

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת רע

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ז שבט תר"ע - יפו **נמען:** הרב יוסף הלוי (משגיח היקב)

בעקבות התלונה שחבתן נכרי תיקן על האונייה את חביות היין הכשר של ראשון לציון, הרב קוק בירר עם בעל המלאכה, וזה אישר שעל האונייה השנייה עבד בעל מלאכה גוי. הרב קוק מבקש לדעת מי האשם, איך למנוע זאת בעתיד, ולאן נשלחו החביות.

עיקרי הדברים

- תקלת כשרות ביין על האונייה.
- בירור האחריות ותיקון לעתיד.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1] עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ז שבט תרע"ן.

כי[4] ידידי הרב הגדול מו"ה[5] יוסף הלוי [הרב יוסף הלוי, רבה של ראשון לציון, שפיקח מטעם הרב קוק על כשרות היקב] שליט"א[6], שלו'[7] וברכה.

שבוע העבר הגיעני מכתב מאיש אחד מווארשא, שכותב על הספינה ההולכת לאדעסס, קובלנא על כשרות היין דרל"צ[8], [יין יקב ראשון לציון] שעיניו ראו איך שחבתן נכרי תיקן את החביות [יין שנגע בו נכרי אסור בשתייה] אשר נתקלקלו על הספינה, והגויים שהיו בספינה שתו לרויה מן היין היוצא מתחת ידינו בכשרות. משמועה זו נהפכו עלי צירי, ולא עצרתי כח. שלחתי אחרי בעל-המלאכה ר'[9] משה, והשיב לי שאמת הדבר שעל האני"י השני הי'[10] בעל-מלאכה גוי. וזאת היא נבלה איומה, שלא אוכל לשתוק עלי'[11] בשום אופן בעולם. עכ"פ[12] יודיעני נא כבודו מי האשם בזה, ואיך לתקן להבא שלא יארע עוד מכשול כזה ואנה הלכו אלה החביות בשבוע פרשה יתרו, שהיתה העובדא המעציבה, אולי נוכל עוד להסיר מכשול כמה דאפשר.

בכבוד וברכה וחיכוי תשובתו המוקדמת,

ידי"ע הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. כי - כבוד
5. מו"ה - מורנו הרב
6. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7. שלו' - שלום
8. דרל"צ - דראשון לציון
9. ר' - רבי
10. הי' - היה
11. עלי' - עליה

12. עכ"פ - על כל פנים

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת רעא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ר"ח אדר ראשון תר"ע - יפו **נמען:** מנהלי 'כרמלי' באודסה

הרב קוק מודיע שאומן נכרי תיקן בטעות כמה חביות יין כשר מראשון לציון שנשלחו לאודסה. חביות שיש בהן סימני תיקון לא יימכרו ליהודים כיין כשר. הרב קוק גם שואל מי השומר בבית המכס ומי הרב שממשיך את ההשגחה באודסה.

עיקרי הדברים

- פסילת החביות המתוקנות.
- שמירה על היין בבית המכס.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3]. ראש חדש אד"ר[4] תרע"ין.

לכבוד מנהלי "כרמלי" באדעסא, [סניף חברת "כרמל" באודסה, שהפיצה את יינות המושבות; על המקרה ראו (כרך א', אגרת רע)] שלו'[5].

אתכבד בזה להודיע לכבודם, כי נתברר לי שע"י[6] משגה תיקן אומן נכרי את אחדות מהחביות יין כשר שנשלחו לאדעסא ביום ה' פרשה יתרו, מיין ראשון לציון, באופן שנאסרו ע"ז[7] לשתייה לישראל. ע"כ[8] ידעו נא כבודם, שהחביות שימצאו אותן בסימני תיקון, כדרך התיקון הנעשה ע"י[9] האומן כשהחביות מתקלקלות על האניה, לא ימכרו אותן לישראל בתור יין כשר.

אחלה לכבדני בתשובתם, אם עלה בידם להכיר את החביות המתוקנות במשלח הנ"ל[10], ואם קיימו את הערתי זאת.

דרך אגב אבקשם להודיעני ג"כ[11], מי הוא השומר ההולך לבית פקידות החוף תמיד, בעת הנדרשה לפתיחת היין הבא מחו"ל[12], במעמד הבולשת, לשמור שלא תגע בו ידי נכרים, ומי הוא הרב הממשיך את בטחון הכשרות אחרי התעודה הבאה, מההשגחה שתחת ידי.

ברגשי כבוד וברכת ד' מציון,

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. אד"ר - אדר ראשון
5. שלו' - שלום
6. שע"י - שעל ידי
7. ע"ז - על ידי זה
8. ע"כ - על כן
9. ע"י - על ידי

10. הנ"ל – הנזכר לעיל
11. ג"כ – גם כן
12. מחו"ל – מחוץ לארץ

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת רפא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ט אדר ראשון תר"ע - יפו **נמען:** פקידות יקב ראשון לציון

התברר שהייתה התרשלות במסירת תיקון חביות היין הכשר לנכרי, וההתנצלות קלושה. הזכות היחידה היא שחילקו מדעתם בין תיקון לתיקון, הוראה שרק מורה מובהק רשאי לפסוק בה. יש להזהיר את הפקידים שנכרי לא ייגש לחביות כלל.

עיקרי הדברים

- התרשלות בכשרות היין.
- אזהרה לעתיד.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"ט אד"ר[4] תרע"ן.

לכבוד הפקידות הנכבדה ליקב ראשל"צ[5] שלו'[6].

בתשובה על מכתבם הנכבד מט"ז דנא אתכבד להודיעם, כי אמנם נתברר לי, שהיתה התרשלות, מטעם מי שהדבר מוטל עליו, בדבר התיחדות המלאכה של תיקון החביות, [ראו (כרך א', אגרת רע)] של היין הכשר, ליד נכרי. ההתנצלות היא קלושה מאד, מצד מי שחקרתי ודרשתי אותם בענין זה. וכל הזכות, שיש לי להגיד בזה, הוא רק מה שחלקו מדעת עצמם בין תיקון לתיקון, מה שהיא אחת מההוראות הנכבדות, שאינן נתנות כ"א[7] למורה מובהק לדון בה בכובד ראש. ומפני שהמאורע שעבר השאיר לי דאבון נפש מרובה, לפיכך מצאתי לנפשי חובה להזהיר ולזרז למזורזין, למען יטיבו להזהיר את הפקידים, השייכים למשלח היין, שלא יגש נכרי לתיקון החביות של היין הכשר כלל ועיקר, ולא יוציאו לעז על עסקנו הנכבד, אשר ערכו וכבודו קדוש לנו.

ברגשי כבוד וברכה נאמנה

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. אד"ר - אדר ראשון
5. ראשל"צ - ראשון לציון
6. שלו' - שלום
7. כ"א - כי אם

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת שמ

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ה מרחשוון תרע"א - יפו **נמען:** ר' זאב גלוסקין

הרב קוק מבקש: א. למצוא דרך להבטיח שנכרים לא ייגעו ביין הכשר. ב. לברר תלונה מפורטת על סוכן שמחלל שבת בעסקי היין. ג. אחרי פטירת מר לוינסקי, שהבטיח את הכשרות במשרד באודסה, לקבל אישור רשמי מרב באודסה שהכשרות נשמרת. הרב קוק מצרף מטבע לקניין 'מקום' כדי להקנות לכהן את המתנות מהיקב, זכר למקדש ('ציון היא - דורש אין להי').

עיקרי הדברים

- מגע נכרי ביין.
- חילול שבת של סוכן.
- השגחה באודסה אחרי לוינסקי.
- הקניית מתנות כהונה מהיקב.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1] עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ה מרחשון תרע"א[4],

אדון יקר ונעלה מר זאב גלוסקין [זאב גלוסקין, מנהל אגודת הכורמים של יקבי ראשון לציון וזכרון יעקב] נ"י[5], שלו'[6],

הנני מוצא לי לחובה להעיר במכתבי זה על הדברים אשר נדברנו.

א) אודות הקובלנא ע"ד[7] מגע הנכרי ביין הכשר, לתור ע"ז[8] עצה נכונה, שנהי'[9] מובטחים בזה על להבא.

ב) ע"ד חילול ש"ק[10], של העסקן שלנו ביינותינו הכשרים, כפי האמור במכתב הקובלנא שחתום תחתיו זלמן בוכמאן, מעיר לעוו, אצל קישינוב, שהחתימה המפורטת וסגנון המכתב נותנים ערובה שהדברים יוצאים מאיש אשר יכול הוא לברר את דבריו.

ג) להעיר במשרד האודיסאי, שכעת אחרי פטירתו של הנפש היקרה מר לוינסקין [אלחנן לייב לוינסקי, סופר עברי ומנהל משרד "כרמל" באודסה, שנפטר בתר"ע] ז"ל[11], שרגשי יהדותו הנאמנים ועמוקים, היו ערובה טובה על ההנהגה של פקידי המשרד, ביחש לחוקי דת קודש הנוגעים לכשרות היין, שקשור בהם לא מעט מכבודנו הלאומי, וכבוד העסק שהוא אחד מעורקי החיים החשובים של ישובנו הארצי-ישראלי, וכעת אשר לדאבון לבב כולנו נפקד מקומו במשרדנו, הנני חפץ שתבא לי ידיעה רשמית מטעם אחד הרבנים המפורסמים שבאודיסה, שמצב הכשרות עומד גם עכשו בבטחונו.

בתקותי שימלא כבודו את דרישותי, בטוהר נפשו ודעתו הנקיה, הנני חותם בברכה מקודש, ברגשי כבוד ויקר,

הק' אברהם יצחק ה"ק

נ. ב. לוטה בזה מטבע שהנני מוסר לכבודו לקנות עבורה את המקום של הנתינות המחוייבות מהיקב, [הקנאת התרומות והמעשרות של היין לכהן בקניין אגב קרקע] וכבודו בתור עומד בראש ההנהגה יטיב להודיעני שמקנה

לכהן (הכל שוה: לי או לאחר) את הנתינות, ע"י[12] קנין חצר של המקום הנ"ל[13]. הלכה זו אינה אמנם נוגעת לכשרות היין, אבל מצוה חיובית היא שאין אנו פטורים לקיימה, כפי המדה המסורה בידנו, והכל הוא בכלל זכר למקדש, הנלמד ממקרא שכתוב "ציון היא דורש אין לה" מכלל דבעיא דרישה,

[ראש השנה ל]

ידידו הנ"ל

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"א - השנה תרע"א (1910/1911)
5. נ"י - נרו יאיר
6. שלו' - שלום
7. ע"ד - על דבר
8. ע"ז - על זה
9. שנהי' - שנהיה
10. ש"ק - שבת קודש
11. ז"ל - זכרונו לברכה
12. ע"י - על ידי
13. הנ"ל - הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אעה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ו כסלו תרפ"א **נמען:** הרב יוסף הלוי

בגלל המהומות ביקב דחה את מכתבו למר גלוסקין, ועכשיו הרב קוק מצרפו. צריך עצה להרחקת מחללי שבת בפרהסיה מתעשיית היין, 'בלא שום ויתור'. מצורף גם מכתב לוועד זכרון יעקב.

עיקרי הדברים

- השגחת כשרות ביקב.
- הרחקת מחללי שבת.
- מכתבים לגלוסקין ולזכרון.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. יום ט"ו לחדש כסלו תרפ"א[2]

ידי"נ[3] הרב המאוה"ג[4], אוצר תו"י[5] מו"ה[6] יוסף הלוי [הרב יוסף הלוי, רבה של ראשון לציון] שליט"א[7] שלום וברכה מפני השערוריות שהיו ביקב,

דחיתי את כתיבתי למר גלוסקין, [זאב גלוסקין, מנהל אגודת הכורמים] כעת הנני בזה מליט את מכתבי אליו, שיואל כת"ר[8] חביבי להמציאו לו, ולעמד על המשמר ע"ד[9] מלוי הענינים הנוגעים לשמירת הכשרות בע"ה[10]. וביחד עם זה צריכים אנחנו עצה ע"ד ההרחקה מתעשית היין, של אלה המחללים שבת בפרהסיא, בלא שום ויתור, וכבר דאגתי ע"ז[11] מאד, בראותי את הידיעות ע"ד השינויים, ואקוה שכולם יבינו את חשיבות הדבר גם לטובתם. לוטה בזה ג"כ[12] מכתב להועד דז"י[13] [ועד זכרון יעקב] והנני מחכה על תשובותיו הברורות של כת"ר על כל פרטי הענין, בין במה שנוגע ליהודה, ובין במה שנוגע להגליל, ודי יתקננו בעצה טובה למען שמו.

ידי"ע[14] דוש"ת[15] באה"ר[16]

אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"א - השנה תרפ"א (1920/1921)
3. ידי"נ - ידיד נפשי
4. המאוה"ג - המאור הגדול
5. תו"י - תורה ויראה
6. מו"ה - מורנו הרב
7. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. כת"ר - כבוד תורתו
9. ע"ד - על דבר
10. בע"ה - בעזרת השם
11. ע"ז - על זה
12. ג"כ - גם כן

13. דז"י – דזכרון יעקב
14. ידי"ע – ידידו עוז
15. דוש"ת – דורש שלומו ותורתו
16. באה"ר – באהבה רבה

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקנ

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ז כסלו תרפ"ג - ירושלים **נמען:** הרב יוסף הלוי, ראשון לציון

תודה על הבשורה שענייני המעשרות ביקבים הוסדרו בלי שאלות, ומזל טוב על שחרור בנו.

עיקרי הדברים

- מעשרות היקבים.
- מזל טוב.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. ירושלם י"ז כסליו תרפ"ג[2]

שלו'[3] וברכה, לכבוד ידי"נ[4], הרב המאור הגדול וכו'[5] מוה"ר[6] יוסף הלוי [ראו (כרך ד', אגרת אקכה)] שליט"א[7],

בראשון-לציון ת"ו[8] אחדשה"ט[9] באה"ר[10] קבלתי מכתבו היקר. והנני מכיר לו תודה לכת"ר[11], על הבשורה-הטובה שנסדרו, ב"ה, עניני מעשרות היקבים [ראו (כרך ד', אגרת אקכה)] מבלי שום שאלות, עצהיו"ט[12]. וכן אני מברך בברכת מז"ט[13] לכת"ר וכל משפחתו, על חסדי השי"ת[14] בשחרור בנם היקר נ"י[15].

והנני הדוש"ת[16] באה"ר ונאמנה, מקודש מירושלים

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"ג - השנה תרפ"ג (1922/1923)
3. שלו' - שלום
4. ידי"נ - ידיד נפשי
5. וכו' - וכולי (וכן הלאה)
6. מוה"ר - מורנו הרב רבי
7. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. ת"ו - תבנה ותכונן
9. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
10. באה"ר - באהבה רבה
11. לכת"ר - לכבוד תורתו
12. עצהיו"ט - על צד היותר טוב
13. מז"ט - מזל טוב
14. השי"ת - השם יתברך
15. נ"י - נרו יאיר
16. הדוש"ת - הדורש שלומו ותורתו